

United Nations
Nations UniesInternational Criminal Tribunal
for the former Yugoslavia
Tribunal Pénal International
pour l'ex-Yugoslavie

“SREBRENICA” (IT-02-60/2)

DRAGAN OBRENOVIĆ

DRAGAN OBRENOVIĆ

Od decembra 1992. to novembra 1996. godine, načelnik štaba i zamenik komandanta 1. Zvorničke pešadijske brigade Drinskog korpusa vojske bosanskih Srba (VRS); od 8. avgusta 1995. do 15. septembra 1995. i ponovo od 18. do 24. septembra 1995., vršilac dužnosti komandanta Zvorničke pešadijske brigade

- Osuđen na 17 godina zatvora

Osuđen za:

Progone na političkoj, rasnoj ili verskoj osnovi (zločini protiv čovečnosti)

- Obrenović je pomagao i podržavao planiranje, pripremu i izvršenje progona.
- Nije sprečio svoje potčinjene u vršenju kažnjivih dela ili ih za te zločine kasnije kaznio.

Zločin progona je izvršen na sledeće načine:

- Ubistvo hiljada civila, bosanskih Muslimana, uključujući muškarce, žene i decu. Na jednoj lokaciji, vojnoj ekonomiji Branjevo, oko 20 kilometara severno od Zvornika u istočnoj Bosni, oko 1.200 bosanskih Muslimana je ubijeno vatrom iz automatskog oružja.
- U mestu Luke, u blizini sela Tišća (nekih 30 kilometara zapadno od srebreničke enklave), neke od žena koje su bile odvojene od muških članova porodice 13. jula 1995. godine u Potočarima, su “odabrane” od strane vojnika bosanskih Srba i odvedene u jednu školu gde su zlostavljane i napadane. Muškarci i dečaci koji su “odabrani” su takođe zlostavljani pre nego što su pogubljeni.
- Počevši od otprilike 12. jula 1995. godine i nastavljajući se tokom čitavog perioda pogubljenja lična imovina zatočenika bosanskih Muslimana uključujući njihove isprave je zaplenjena i uništavana od strane pripadnika VRS i ministarstva unutrašnjih poslova (MUP).

Datum rođenja	12. april 1963. godine u Rogatici, Bosna i Hercegovina
Optužnica	Prvobitna: 9. aprila 2001. Spojena: 22. januara 2002. godine; Izmenjena spojena: 27. maja 2002
Uhapšen	15. aprila 2001. godine, od strane Međunarodnih stabilizacionih snaga (SFOR)
Prebačen na MKSJ	15. aprila 2001. godine
Prvo stupanje pred sud	18. aprila 2001. godine, izjasnio se nevinim po svim tačkama Optužnice
Potvrdno izjašnjavaње o krivici	21. maja 2003. prihvatio krivicu za progone
Presuda Pretresnog veća	10. decembra 2003. godine, osuđen na 17 godina zatvora
Izdržava kaznu	18. juna 2004. godine prebačen u Norvešku na izdržavanje ostatka kazne. U kaznu mu je uračunato vreme koje je proveo u pritvoru od 15. aprila 2001. godine; privremeno puštanje na slobodu odobreno mu je 21. septembra 2011.

STATISTIČKI PODACI

Kako je sporazum o izjašnjavanju o krivici postignut pre početka suđenja, ono nije bilo potrebno.

PRESUDA PRETRESNOG VEĆA	
10. decembar 2003.	
Pretrerno veće I	Sudija Liu Daqun (predsedavajući), sudija Volodymyr Vassylenko, sudija Carmen Maria Argibay
Tužilaštvo	Peter McCloskey, Stefan Waespi, Antoinette Issa, Anne Davis
Obrana	David Wilson, Dušan Slijepčević

POVEZANI PREDMETI
BLAGOJEVIĆ i JOKIĆ (IT-02-60) “SREBRENICA”
ERDEMOVIĆ (IT-96-22) “FARMA PILICA”
KARADŽIĆ (IT-95-5/18) “BOSNA i HERCEGOVINA” i “SREBRENICA”
KRSTIĆ (IT-98-33) “SREBRENICA-DRINSKI KORPUS”
MILOŠEVIĆ (IT-02-54) “KOSOVO, HRVATSKA i BOSNA i HERCEGOVINA”
MLADIĆ (IT-09-92) “BOSNA i HERCEGOVINA” i “SREBRENICA”
NIKOLIĆ, MOMIR (IT-02-60/1) “SREBRENICA”
ORIĆ (IT-03-68)
PERIŠIĆ (IT-04-81)
POPOVIĆ i drugi. (IT-05-88) “SREBRENICA”
STANIŠIĆ i SIMATOVIĆ (IT-03-69)
TOLIMIR (IT-05-88/2) “SREBRENICA”
TRBIĆ (IT-05-88/1) “SREBRENICA”

OPTUŽNICA I OPTUŽBE

Prvobitna optužnica protiv Obrenovića je potvrđena 9. aprila 2001. godine (IT-01-43). U optužnici je terećen po pet tačaka za saučesništvo u genocidu, istrebljenje, ubistvo kao zločin protiv čovečnosti, ubistvo kao kršenje zakona i običaja ratovanja i za progone. Prvobitna optužnica je kasnije spojena sa optužnicama podignutim protiv Vidoja Blagojevića (IT-98-33/1) i Dragana Jokića (IT-01-44). Po spojenoj optužnici podignutoj 22. januara 2002. godine (IT-02-53), ova tri optužena su se teretili za učešće u udruženom zločinačkom poduhvatu za iste optužbe kao i u prvobitnoj optužnici.

Dana 17. maja 2002. godine, optužnica protiv Momira Nikolića (IT-02-56) je pridodata spojenoj optužnici i podnesena pod brojem predmeta IT-02-60. Tužilaštvo je podnelo izmenjenu spojenu optužnicu (IT-02-60) 27. maja 2002. godine. Optužbe protiv Obrenovića su ostale iste.

Konačna optužnica je Obrenovića teretila na osnovu individualne krivične odgovornosti (Član 7(1) Statuta Međunarodnog suda) i odgovornošću koja proizilazi iz komandne odgovornosti (Član 7(3)) za sledeće:

- Saučesništvo u genocidu (genocid, Član 4(3)(e)),
- Ubistvo, istrebljenje, progon i nečovečna dela (zločini protiv čovečnosti, Član 5),
- Ubistvo (kršenje zakona i običaja ratovanja, Član 3).

Dana 23. maja 2003, Obrenović se izjasnio krivim i njegovom predmetu je dodeljen broj IT-02-60/2.

SPORAZUM O IZJAŠNJAVANJU O KRIVICI/PRIZNANJE KRIVICE

Pravilnik o postupku i dokazima MKSJ predviđa mogućnost sporazuma o izjašnjavanju o krivici (pravilo 62 ter). Tužilaštvo i odbrana se mogu sporazumeti da, nakon što se optuženi potvrdno izjasni o krivici po

jednoj ili više tačaka optužnice, tužilaštvo od Pretresnog veća zatraži da se optužnica shodno tome izmeni i da zatraži kaznu u nekom određenom rasponu ili da prihvati zahtev odbrane da kazna bude u određenom rasponu. Pretresno veće ne obavezuje nijedan od ovakvih sporazuma.

Dana 20. maja 2003. godine tužilaštvo i odbrana su podneli "Zajednički predlog za razmatranje Sporazuma o izjašnjanju o krivici između Dragana Obrenovića i Tužilaštva."

Pretresno veće je prihvatilo Sporazum o izjašnjanju o krivici i priznanje krivce i proglasilo Obrenovića krivim po tački 5 optužnice - progone kao zločin protiv čovečnosti. U skladu sa Sporazumom o izjašnjanju o krivici tužilaštvo je zatražilo da se preostale tačke optužnice odbace. Pretresno veće je 23. maja 2003. odobrilo ovaj zahtev.

Dodatno, po Sporazumu o izjašnjanju o krivici, Obrenović je pristao da svedoči u drugim postupcima pred Međunarodnim sudom, uključujući i suđenja u vezi sa Srebrenicom. Obrenović je u oktobru 2003. godine sedam dana svedočio na suđenju njegovim bivšim saoptuženicima Blagojeviću (IT-98-33/1) i Jokiću (IT-02-60).

Rasprava o odmeravanju kazne Obrenoviću je održana 30. oktobra 2003. godine.

IZJAVA DRAGANA OBRENOVIĆA

"Na prostorima zemlje gdje sam rođen, pucnjevima iz vatrenog oružja obilježavalo se i proslavljalo se rođenje muškog djeteta. Taj pucanj govori sve, i šta znači nova muška glava u kući i šta se od nje očekuje - snaga, zaštita, ratnik, borac - "glava kućija" kod nas kažu. Kad su nažalost odjeknule one druge, ratne puške u Jugoslaviji, normalno je bilo da svaka muška glava obuče uniformu, uzme pušku u ruke i krene da zaštititi svoju domovinu, svoj narod, konačno svoju porodicu. To se od njega očekivalo, to je bio njegov zadatak, sveti zadatak po rođenju.

Tu nije bilo izbora - biti borac ili izdajnik. Na početku rata, izgledalo je da je rat i sve to nemoguće, da se to nama ne događa i da će se sve za koji dan riješiti i da će konačno naša generacija ipak imati šansu.

Ni osjetili nismo kako smo bili uvučeni u ludilo međunacionalne mržnje, kako komšija sa komšijom živjeti više nije mogao, kako se smrt naseljavala u našu blizinu, i mi nismo ni primijetili da smo se navikavali na nju. Smrt je postala naša stvarnost, nažalost svakodnevnica.

Ko je prije toga mogao vjerovati da užas rata može postati svakodnevnica? Ko je mogao vjerovati da to može biti sastavni dio života? Užasom okruženi, mi smo se na njega navikli i tako živjeli. U tom užasu, desile su se stvari koje su radili ljudi koji se poznaju međusobom, koje se znamo i koji smo do juče živjeli pa skoro ko' familija. U Bosni je komšija više od rođaka, u Bosni je ispijanje kava sa komšijom ritual. To smo pogazili i zaboravili. Izgubili smo se u mržnji, u brutalnosti. U tom vihoru strašne nesreće i užasa, desio se i užas, užas Srebrenice.

Ovde sam pred časnim Sudom sa željom da se čuje moj glas kajanja. Dugo sam razmišljao i jedna uvijek ista misao me prati - krivica. Grijech kao slika koja se ne miče ispred mene. Sa nelagodnošću ovu izgovaram, ovu istinu. Kriv sam za sve što sam onda učinio, bolno pokušavam da to izbrisem i da budem onakav kakav onaj put nisam bio. Kriv sam i za ono što nisam učinio, što nisam pokušao zaštititi te zarobljenike, bez obzira na privremenost moje tadašnje funkcije. Iznova postavljam ponovo sebi pitanje šta sam mogao da učinim, a šta nisam učinio. Hiljade nevinih žrtava je stradalo. Ostali su grobovi, izbjeglice, sve razoreno i nesreća opšta. Dio odgovornosti za to snosim i ja.

Ostala ja nesreća na svim stranama kao opomena da se to nikad i nigdje valjda više neće dogoditi. Ovo moje svjedočenje i priznanje krivice skida odgovornost sa mog naroda, takođe. Ovo je krivica jednog čovjeka sa čistim imenom i prezimenom - Dragana Obrenovića. Ja iza toga stojim, ja sam za taj dio odgovoran. Krivica zbog kojem se kajem i zbog koje se izvinjavam žrtvama i njihovim sjenama. Biće mi drago ako ovo moje svjedočenje i kajanje doprinese pomirenju ljudi u Bosni, ako komšija ponovo stegne komšiji ruku, ako naša djeca ponovo zaigraju zajedničke igre i ako oni budu imali pravo na šansu.

Biće mi drago ako ovo moje svjedočenje pomogne familijama žrtava da ih poštedim ponovnog svjedočenja i ponovnog prolaženja kroz sve boli koje bi sigurno morali proći prilikom tih svjedočenja.

Želja mi je da ovo moje svjedočenje pomogne da se ovo nikad i nigdje više ne dogodi. Ne u Bosni, nego nigdje, nigdje u svijetu. Za mene je to kasno sad, ali za djecu koja tamo u Bosni žive nije i nadam da će to biti dobra opomena.

U ovim našim ratnim stradanjima, niko nije izašao kao pobjednik. Ostali su svi da pate. Na svim stranama ostao još uvijek je bol. Pobjedila je patnja i nesreća, kao posljedica slijepe mržnje i nerazuma. Duh te nesreće ostao je još uvijek da se vijori našim napaćenim bosanskim brdima i trebaće godine da prođu da se izbrišu tragovi tog užasnog rata, da se ponovo zapuše ognjišta, a možda desetine godina da zarastu rane u dušama naroda. Ako ovo moje priznanje, svjedočenje i kajanje, ako ovo moje suočavanje sa samim sobom, doprinese bržem zarastanju tih rana, ja sam ipak obavio svoju dužnost ratnika, borca, oca i čovjeka.

Želim na kraju da se zahvalim tužilaštvu na naporu koji su uložili da se utvrdi istina i na naporu da se zadovolji pravda.

Časni Sude, vama hvala što ste me pažljivo slušali kroz moje višednevno svjedočenje. Nastojao sam odgovoriti na sva pitanja koja su mi postavljena što tačnije i što iskrenije. Hvala vam."

(Dragan Obrenović, Rasprava o odmeravanju kazne, 30. Oktobar 2003. godine)

PRESUDA PRETRESNOG VEĆA

U martu 1995. godine političke i vojne vođe dela Bosne i Hercegovine pod kontrolom Srba izdale su naloge u kojima se, između ostalog, poziva na stvaranje "uslova totalne nesigurnosti, nepodnošljivosti i besperspektivnosti daljnjeg opstanka i života" za meštane Srebrenice.

U razdoblju od 6. do 11. jula 1995., jedinice Drinskog korpusa granatirale su i napale srebreničku enklavu. U danima nakon ovog napada, snage VRS-a su zarobile, zatočile, po prekom postupku pogubile i pokopale više od 7.000 muškaraca i mladića bosanskih Muslimana iz enklave Srebrenica, a decu i žene, bosanske Muslimane, prisilno premestile izvan enklave.

Sredinom jula 1995. godine, unutar približno sedmice dana, oko 6.000 bosanskih Muslimana koji su pokušali da prebegnu iz enklave na obližnju teritoriju pod kontrolom bosanske vlade, su uhvaćeni, zatočeni i pogubljeni na raznim lokacijama u opštinama Bratunac i Zvornik severno od Srebrenice. Dana 13. jula 1995. godine više od 1.000 zatočenika je pobijeno u skladištu u Kravici, koja se nalazi u neposrednoj blizini, sa severozapadne strane enklave. Obrenović je saznao za ubistva zarobljenika u skladištu u Kravici 15. jula 1995. godine. Na vojnoj ekonomiji Branjevo oko 1.200 bosanskih Muslimana koji su uhvaćeni je pogubljeno vatrom iz automatskog oružja 16. jula 1995. godine.

Pripadnici Zvorničke brigade VRS, uključujući pripadnike vojne policije, učestvovali su u masovnim pogubljenjima tih muškaraca, bosanskih Muslimana, bilo neposredno kao egzekutori bilo tako što su pomagali čuvajući zarobljenike i prevozeći zarobljene ljude na stratišta. Pripadnici Zvorničke brigade pored toga su pomagali i u transportu leševa pobijenih muškaraca, bosanskih Muslimana, u masovne grobnice.

Po Obrenoviću, 13. jula 1995. uveče Drago Nikolić, načelnik za bezbednost Zvorničke brigade, mu je rekao za plan da se "ogroman broj zarobljenika Muslimana" dovede iz Bratunca, koji je u neposrednoj blizini severno od enklave, u Zvornik, oko 30 kilometara severnije, i tamo pogubi. Po Obrenoviću, Nikolić je rekao da su svi, uključujući Obrenovićevog pretpostavljenog znali za plan da se zarobljenici pobiju.

Obrenović je znao da se vrši operacija ubijanja kada se vratio u komandu Zvorničke brigade ujutro 15. jula 1995. godine. Dragan Jokić mu je rekao da je imao ogromnih problema sa ukopavanjem streljanih i sa čuvanjem zatvorenika koje tek treba streljati.

Dana 16. jula 1995., Ostoja Stanišić, komandant 6. bataljona Zvorničke brigade, rekao je Obrenoviću da su muslimanske zarobljenike koje je pukovnik Ljubiša Beara, načelnik bezbednosti Glavnog štaba VRS-a, doveo u školu u Petkovcima odveli na branu kod Petkovaca na streljanje. Posljednja grupa zarobljenika pogubljena je kod škole, a pripadnici 6. bataljona Zvorničke brigade morali su da prevezu leševe do masovne grobnice kod brane.

Muslimanski civili bili su podvrgnuti nasilju uključujući premlaćivanje u školama i drugim centrima za zatočavanje na području Zvornika. Dana 13. jula 1995. u Lukama, vojnici VRS-a su "odabrali" neke od žena

koje su u Potočarima bile odvojene od muških članova svojih porodica. Morale su otići u školu gde su ih vređali i napadali. Vojnici VRS-a su odabrali i neke muškarce i mladiće te i njih zlostavljali pre nego što su ih odveli na pogubljenje.

Počev oko 12. jula 1995. pa nadalje, tokom celog perioda pogubljenja, pripadnici VRS-a i MUP-a na području Zvornika su oduzimali i uništavali ličnu imovinu zarobljenih bosanskih Muslimana, uključujući i njihove isprave.

Pretno veće je zaključilo da je Obrenović bio zamenik komandanta i načelnik štaba Zvorničke brigade - brigade koja je bila odgovorna za opštinu na čijoj teritoriji je izvršena velika većina pogubljenja, i tokom dva dana kada su mnoga od ovih pogubljenja počinjena on je bio vršilac dužnosti komandanta Zvorničke brigade. Obrenović ne samo da je znao da pripadnici Zvorničke brigade učestvuju u organizovanju ubijanja i u pokopavanju pogubljenih muslimanskih zarobljenika, nego je i u najmanje tri prilike odobrio puštanje sa linije pripadnika Zvorničke brigade kako bi učestvovali u sprovođenju tog plana: dao je na raspolaganje sedmoricu svojih ljudi kao "ispomoć" kod zarobljenika - zarobljenika za koje je znao da su dovedeni kako bi bili streljani; komandantu vojne policije Zvorničke brigade i petorici vojnih policajaca je izdao naređenje da pomognu Nikoliću; odobrio je udaljšavanje s linije dva vojnika koji su rukovali mašinama, znajući pritom da je njihov zadatak da pokopaju pogubljene zatvorenike.

Pretno veće je konstatovalo da, iako su odluku o planu da se pobiju zarobljenici doneli zapovednici iznad Obrenovića, on je učestvovao u sprovođenju tog plana time što je svoje ljude oslobodio njihovih redovnih dužnosti i naredio im da rade po naređenjima koja su stigla odozgo. Veće je njegovo učešće u vidu tog postupka smatralo pomaganjem i podržavanjem. Obrenović je prihvatio krivičnu odgovornost za svoje učešće u udruženom zločinačkom poduhvatu čiji zajednički cilj je, između ostalog, bilo pogubljenje i pokopavanje hiljada muslimanskih muškaraca i mladića u periodu od 12. jula pa do otprilike 19. jula 1995. godine. Veće je stoga konstatovalo da je njegovo učešće najbolje okarakterisati kao "saizvršilaštvo".

Veće je takođe zaključilo da iako Obrenović nije bio prisutan na mestima pogubljenja u vreme kada se vršila operacija ubijanja, on je kao vršilac dužnosti komandanta, zamenik komandanta i načelnik štaba bio dužan da spreči svoje potčinjene da vrše zločine i da, ukoliko su takvi zločini počinjeni, kazni one koji su počinili krivična dela. On nije učinio ni jedno ni drugo, tako da za to snosi odgovornost prema članu 7(3) Statuta: krivična odgovornost nadređenog.

Odvagujući različite oblike individualne krivične odgovornosti Obrenovića, Veće je konstatovalo da on podleže odgovornosti prvenstveno na osnovu svojih komandnih dužnosti. Iako je Obrenović samo pustio s linije sedam svojih vojnika kako bi izvršili pripreme za dolazak muslimanskih zarobljenika u Zvornik, te dvojicu svojih ljudi za učestvovanje u pokopavanju zarobljenika, on je znao ili je bilo razloga da zna da pripadnici više jedinica Zvorničke brigade učestvuju u operaciji ubijanja na raznim lokacijama tako što čuvaju, streljaju i pokopavaju muslimanske zarobljenike. Veće je stoga konstatovalo da glavina Obrenovićeve odgovornosti proističe iz njegovog nedelovanja protiv činjenja zločina progona - iz toga što je ostao pasivan, dok je trebalo da spreči svoje potčinjene u vršenju kažnjivih dela ili da ih za te zločine kasnije kazni.

Pretno veće je takođe napomenulo da je Obrenović pokušao da ubedi Glavni štab VRS-a da otvori koridor u liniji fronta i da se muslimanska kolona propusti na teritoriju pod kontrolom bosanske vlade. Obrenović je o otvaranju koridora diskutovao i sa svojim komandantom Vinkom Pandurevićem, koji je naposljetku naredio otvaranje koridora u poslepodnevnim časovima 16. jula 1995. godine. Kao posledica ovoga, sprečene su nove teške borbe i mnoge izbeglice bezbedno su se domogle teritorije pod kontrolom bosanske vlade.

Prilikom odmeravanja kazne Obrenoviću, Veće je razmotrilo sve otežavajuće i olakšavajuće okolnosti u ovom predmetu.

Veće je posebno primilo k znanju ranjivost žrtava. Sve one su bile bespomoćne i podvrgnute okrutnom postupanju od strane onih koji su ih zarobili. Pretno veće je smatralo da je to otežavajući faktor.

Što se tiče olakšavajućih okolnosti, Veće je zaključilo da je Obrenović, na podsticaj vlastite savesti, već krenuo putem rehabilitacije. Taj proces je započeo neposredno nakon operacija ubijanja koje su usledile posle pada Srebrenice, u trenutku kada je Obrenović, nakon što je na radiju čuo čoveka koji je preživio jedno streljanje, upitao generala Radislava Krstića zašto su ubijani Muslimani. Taj proces je nastavljen i 1998. godine, kada je Obrenović omogućio Tužilaštvu da izvrši pretres prostorija Zvorničke brigade, znajući da će se u pretresu po svoj prilici naći informacije koje bi mogle da ga inkriminišu. Kasnije, znajući da ima status osumnjičenog, Obrenović je u tri prilike pristao da razgovara s Tužilaštvom i da saraduje u njegovoj istrazi u vezi sa Srebrenicom, do te mere da je ponudio da se preda ako protiv njega

bude podignuta optužnica. Proces rehabilitacije Obrenovića nastavio se i nakon njegovog hapšenja, time što je preuzeo potpunu odgovornost za zločine koje je počinio i u potpunosti sarađivao s Tužilaštvom.

Na osnovu izvedenih dokaza Veće je zaključilo da je pre rata Obrenović uživao poštovanje zajednice i da nije bio netolerantna osoba. Veće je dalje zaključilo na osnovu svedočenja svedoka da je čak i tokom rata redovno pružao pomoć nekolicini Muslimana koje nije prethodno poznao.

Veće je konstatovalo da u ovom predmetu postoje mnoge olakšavajuće okolnosti kojima je pripisalo značajnu težinu. Ublaženje kazne Obrenoviću su doneli njegovo bezrezervno prihvatanje odgovornosti i krivice, njegovo iskreno kajanje, znatna saradnja s Tužilaštvom i njegove karakterne osobine. Veće je naglasilo da pripisivanje značajne težine olakšavajućim okolnostima u ovom predmetu ne sme tumačiti kao nipodaštavanje ogromne težine krivičnog dela za koje je osuđen.

Dana 10. decembra 2003. godine Pretresno veće je osudilo Obrenovića na 17 godina zatvora.

ZAVRŠETAK POSTUPKA

Nijedna od strana nije uložila žalbu na osuđujuću presudu.

Dana 18. juna 2004. godine, Obrenović je prebačen u Norvešku na izdržavanje ostatka kazne. U kaznu mu je uračunato vreme koje je proveo u pritvoru od 15. aprila 2001. godine.

Dana 21. septembra 2011., Obrenoviću je odobreno prevremeno puštanje na slobodu.